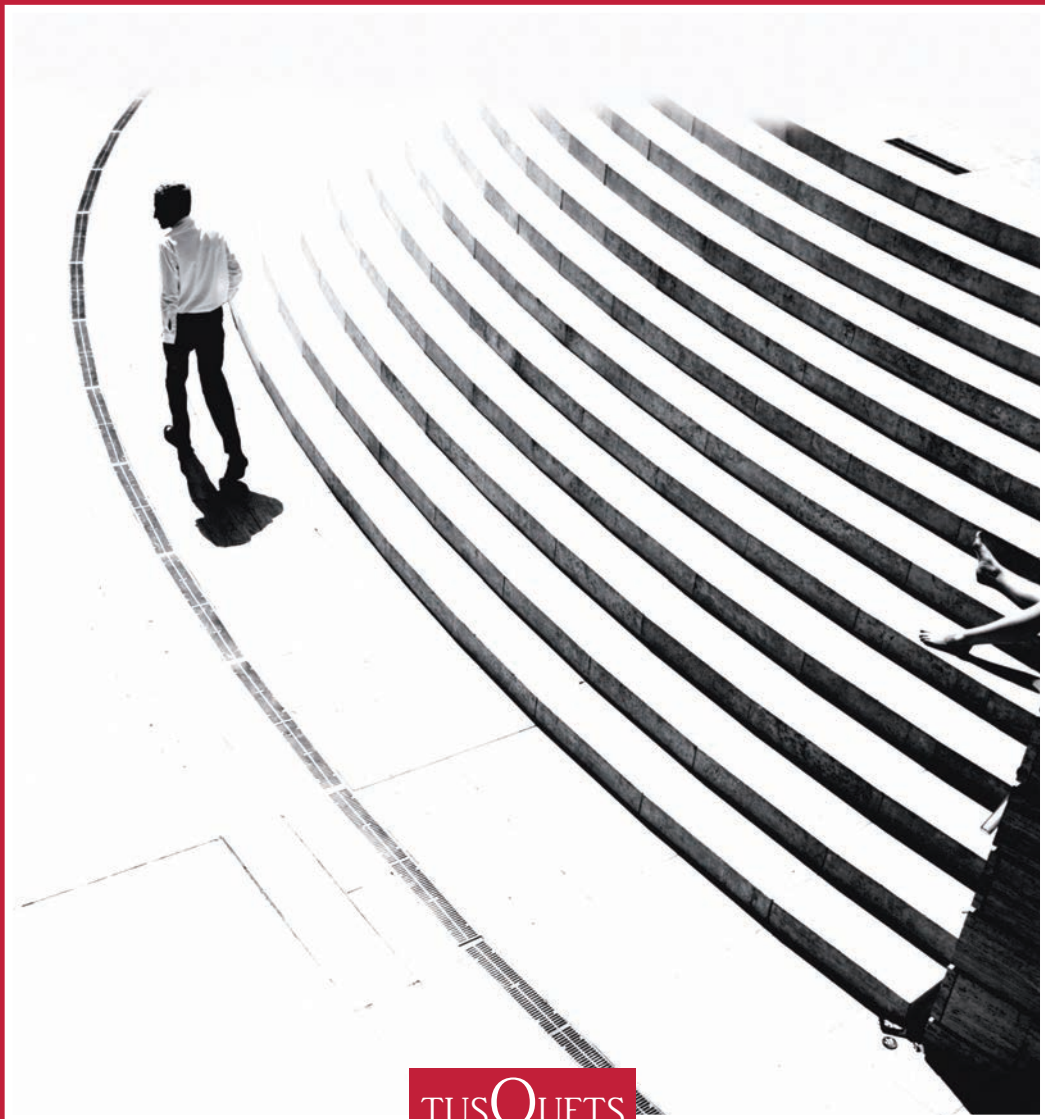

Ponç Puigdevall D'INCÒGNIT

L'Ull de Vidre

TUSQUETS
EDITORS

PONÇ PUIGDEVALL
D'INCÒGNIT

Col·lecció dirigida per Antoni Marí

1a edició: març de 2016

© Ponç Puigdevall, 2016

Disseny de la col·lecció: Guillemot-Navares
Reservats tots els drets d'aquesta edició per
Tusquets Editores, S.A. - Diagonal, 662-664 - 08034 Barcelona
www.tusquetseditores.com
ISBN: 978-84-9066-247-2
Dipòsit legal: B. 1.852-2016
Fotocomposició: David Pablo
Imprès a Huertas Industrias Gráficas, S.A.

És rigorosament prohibida qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació total o parcial d'aquesta obra sense el permís escrit dels titulars dels drets d'exploació.

Aleshores ja no li calia preocupar-se ni turmentar-se perquè tot es reduïa a esperar i ja s'havia demostrat a si mateix que en sabia prou, però quan el desenllaç va ser irremeiable —quan el desenllaç va ser el previst— havia constatat que tant les circumstàncies presents com les conjectures sobre el futur destil·laven buidor, que el tint de les perspectives adquirien una tonalitat diferent de la imaginada, i que no hi havia res a començar de nou perquè no hi havia res que no fos igual que abans. Tot li havia semblat més fàcil del suposable, com si hagués vist passar una ombra o hagués sentit una remor que aviat s'oblidaria —la impressió més estranya havia sigut sortir al carrer i caminar entre la gent com si fos invisible i intangible, sense que ningú sospités de la seva omnipotència per haver-se atrevit a creuar la línia del desconcert—, i, en aquell moment, de camí a l'estació de tren, era com si ja no dugués al damunt cap rastre de la convivència amb Diana, tan sols uns records sense ordre que de tant en tant li arribaven per distreure'l de totes les altres coses que necessitava considerar. A pesar que mentre es discutien amb ràbia, sense alçar-se la veu, mentre es deien les paraules més difícils, sense desviar la mirada ni suavitzar el gest, els seus dits s'havien mantingut entrelaçats, tot s'havia complert d'acord amb el pla previst —l'única cosa que havia estat a punt d'esgarriar-ho havia sigut l'afany poc cautelós de després, el goig d'enfurar-s'hi més sense comptar que no li convenia gens—, però Benet no localitzava enlloc la plenitud entrevista quan somiava alliberar-se de Diana, el desencoratjava haver d'acceptar el canvi d'hàbits, i se sentia desprotegit i desvalgut, a la intempèrie, com si no tingués

força per creure que coneixia de sobres els passos a seguir, lluny de qualsevol confiança i empresonat en una nebulosa que el fornia de dubtes: se li feia difícil creure que s'havia endinsat en l'audàcia més pertinent i, al cap de poc d'allunyar-se del barri, havia estat a punt de recular per assegurar-se des de fora que no s'esdevenia res d'anòmal dins la casa. En realitat, tot es reduïa a una qüestió tan elemental com eliminar la idea que es deixava endur per l'error, convèncer-se que no havia de cometre el disbarat de veure transcórrer les pròximes hores i els dies següents amb el cor abatut i pesarós —al capdavant, havia fet el que necessitava fer—, que no havia de permetre que l'esperança trontollés ni que s'engrandís la impaciència, sinó just el contrari, persuadir-se que la decisió presa no el conduïa al desastre i que no hi hauria el risc que cap menudesa de l'atzar el desemmascarés, que havia de ser la il·lusió i no l'esgarrifança l'emblema que hauria de lluir el seu ànim davant la certesa que, al cap de pocs dies —tres, quatre, cinc, el temps que trigués a arribar la carta amb les instruccions d'Helena—, aconseguiria fer el gran salt fins als seus braços, i si en el fons ansiejava eximir-se o elidir els dies d'espera que havia d'estar-se a Girona, només havia de dormir fins a l'extenuació i refer-se a poc a poc del desgast de tantes roïneses i mentides. Tanmateix, a pesar de saber que s'escapava sense deixar cap marca ni senyal de la ruta que emprenia, era esglai el que sentia quan gosava imaginar que els tentacles de Diana s'allargarien i s'allargarien fins a caçar-lo i venjar-se i, tot i que sabia impossible que Helena canviés d'opinió, encara l'esglaiava més témer que els càlculs previstos no es complirien i que un dia hauria de reconèixer que esperava en va el moment de l'heroïcitat. Aleshores ja no es podia concedir l'oportunitat de modificar res a pesar que l'ànim se li replegués i encongís i es desficiés en veure's encerclat i sense poder retrocedir, ja no hi havia res que aconseguís alliberar-lo del pressentiment que els fets li estaven predeterminats, ja sabia que de res servia invocar res i que el consol de les especulacions era exigü, i que de res servia tampoc pensar que si hagués tingut el sentit comú suficient mai no hauria esperat ni somiat res, sinó que hauria viscut conforme amb el que tenia a l'abast. Turmentar-se i preocupar-se

no el duia enlloc, i li calia convèncer-se que el manava un objectiu, que, si bé estava fugint, també s'encaminava a un destí que només sabia exactament en què consistiria quan hi arribés i, quan es va prometre que invertiria el temps necessari en les situacions que requerissin un càlcul exhaustiu, que no abusaria de la intuïció, i que sabia sotmetre's a la pressió i a l'estrès quan es tractés de meditar a fons la complexitat de qualsevol circumstància, quan es va atorgar el valor d'admetre que no desitjava trobar-se en cap altra situació ni en cap altre lloc, que el seu estat d'ànim no era fred ni tranquil sinó exaltat, i que la tensió se li convertia en eufòria —al fons de la línia blanca del passeig i dels arbres i els fanals que el flanquejaven hi va veure el rètol de l'estació de tren—, Benet va entendre que la vacuïtat podia ser una altra cara de la placidesa: astorat, va descobrir que s'escriu a si mateix, en veu baixa, envalentint-se, i que si va ser conscient del ritme dòcil dels seus passos era perquè fins llavors havia caminat corrents sense saber-ho, no tant perquè l'empenyés la pressa sinó perquè el perseguia l'horror de moure's, com si s'hagués adonat que el seu nou avatar s'estava començant a formar i, de sobte, hagués vist com a irrepresentable el paper que havia de representar. Es va dur la contrària i, en comptes de dirigir-se a l'interior de l'estació, comprar el bitllet d'anada a Girona, travessar el vestíbul i baixar a l'andana, va refugiar-se en una cafeteria de la vora i no en va sortir fins que va semblar-li massa perseverant la idea que no li passaria gairebé res més que res si seguia a la barra fins que la cambrera l'avisés del tancament. Llavors no va tenir altre remei que atrevir-se a entrar a l'estació, comprar el bitllet d'anada a Girona, travessar el vestíbul i, a l'andana, com si no hi hagués de muntar i tan sols seguís amb indiferència el trànsit a les vies, Benet va estar-se immòbil fins que el seu tren va desaparèixer túnel endins. Llavors es va descarregar la motxilla de l'esquena, va recolzar-se a la paret i va esperar —amb indiferència— que la pantalla del monitor li indiqués l'hora de la pròxima sortida. Quan va plantar-se-li al davant una dona amb cara de nina envellida i va començar a recitar-li unes frases anguniejades, va pujar de nou al vestíbul i, un cop allà, sense saber què fer,

va sortir a fora —el va rebre el vent i el cel gris i tancat del capvespre— i va recular cap a la cafeteria d'abans: va asseure's al mateix lloc, amb una veu igual de tremolosa que no reconeixia com a seva va demanar a la mateixa cambrera que li servís un altre cafè amb llet i, mentre meditava sobre la seva situació amb unes paraules idèntiques a les formulades anteriorment —continuaven afigurant-se-li com puntes de llum que s'extingien poc després d'entrar dins la fosca—, va estar contemplant el transcurs dels minuts en el rellotge de la paret amb la mateixa impaciència d'abans, sense entendre si passaven massa lents o massa de pressa.

Més tard, quan el tren va deixar enrere el túnel i avançava cap a la primera estació, Benet va voler adormir-se per no haver de pensar en res —ni en les preocupacions, ni en les idees, ni en els projectes, ni en la por, ni en la ràbia, ni en l'entusiasme—, però el sotragueig, en comptes d'agombolar-lo, no li permetia desentendre's dels fets ni mantenir viva la il·lusió de començar almenys a endormiscar-se. Els noms dels familiars que el rebrien —més que els rostres, perquè els anys que feia que no els veia li dificultaven precisar la fisonomia de cadascú— es mesclaven amb el malestar que no es podia treure de sobre —com si una presència invisible l'hagués descobert assegut en el seient i aquella constatació fos horrible—, amb la ingenuïtat de creure que els pròxims dies només serien una treva fèrtil si se sotmetia sense repòs, sense queixar-se i només esperant, al que li dictarien les circumstàncies, amb el terror provocat per la certesa que hi havia un perill —el passat recent— solcant el vertigen de buidor que el succionava, amb el torbament i l'enuig de saber que seguia sent ell mateix, amb l'exaltació de preveure l'exaltació que el sacsejaria quan tingués la carta a les mans i llegís les instruccions d'Helena que haurien de salvar-lo d'ell mateix i dels desencerts i les taques negres dels seus anys amb Diana, del pànic de creure que el passat no era passat perquè podia apoderar-se del present i condicionar el futur, del que contenia el buit que l'acotxava —l'incomprensible, l'inexpressable, el no-res—, de la cortesia previsible dels oncles i els cosins que no s'havien negat a acollir-lo ignorant que acceptaven una

petició d'auxili. No va ser fins que la fosca va engolir els llums de l'andana de la segona estació que Benet va notar la incorporació infantesa de vida que li maldava per néixer, com si les vibracions del vagó constantment alterades per unes estridències irregulars l'haguessin desvetllat del clot on s'havia entotsolat, botant d'un tema a un altre amb la mateixa prestesa que els relleus del paisatge anaven canviant finestreta enllà, però no va caure en la temptació i no va treure el quadern de poemes: en va tenir prou de saber de segur que l'havia posat al fons de la motxilla. Va mirar de reüll la noia que seia al seu costat i que semblava haver promès no retirar en cap moment la mà de la barbata, va adonar-se que tothom que recorria el passadís havia de saltar per damunt de les crosses que la monja de davant seu havia recolzat al braç del seient, i va sentir que les dues dones que viatjaven al darrere es retreien les mentides que cada una deia al seu respectiu marit. El va irritar que hi hagués una adolescent que el seu únic llenguatge fos la rialla, els sorolls i els gestos d'una vella que viatjava sola van atabalar-lo, i una nena que parlava ininterrompudament a l'altra filera de seients va mirar-lo un instant mentre s'allisava els cabells: l'avorriment, vagament escampat, semblava esllanguir la marxa del tren i tornar l'aspecte dels viatgers encara més insignificant. Benet va concentrar-se i va sotjar els ulls que se li reflectien al vidre de la finestreta, amb afecte, com si al fons de la pupil·la hi detectés la mirada d'un malalt greu que li retornés l'alè de la desgràcia o de la malastrugança més que la petja de la mala sort que atacava de sobte i fugia veloç, i així va estar-se fins que a la parada de la pròxima estació —en un despatx buit, hi brillava una làmpara petita sobre l'escriptori— va sobreposar-se-li la figura d'una dona que no podia córrer més de pressa per no perdre el tren i semblava que només s'afanyés la cara de pànic, sobretot la boca. Una mena de beatitud el va abraçar després, quan van partir i va treure el quadern de poemes de la motxilla perquè necessitava comprovar el que ja sabia —mentre Diana era a la cuina i ell al dormitori, preparant l'equipatge, l'hi havia posat amb l'extrema consciència de fer-ho—, que seguia al seu lloc. Però no el va obrir, es va conformar de tenir-lo a les mans i acariciar la tela vermella de la coberta i la

contracoberta, admirar-lo i pensar que a l'interior hi vivien tots dos —ell i Helena—, que en aquelles pàgines hi havia una realitat on la prosa no hi arribaria mai, i que gràcies a les paraules escrites amb veneració havia rebut de la manera més unívoca possible la totalitat del seu món amb Helena des que —irremeiablement— havia decidit que seria seva: a pesar de la distància física, de la greu tristesa i la resignació obligada que li provocava, els seus versos l'havien dut cap a ella i havia pogut tocar la circulació incessant que existia entre tots dos. Aleshores va treure un paper i un bolígraf de l'infern de l'abric —es va trobar com si manipulés unes eines que li proporcionessin respir per llimar l'aspror que l'afligia— i va voler escriure el que pensava en aquell moment —que era trist comprendre el que somicava en el fons més pregon d'un mateix—, però, per culpa dels trontolls del tren, no va aconseguir anar gaire més lluny de les simples marques de tinta sobre el paper —a vegades se li apareixien com el signe d'una renúncia o una vergonya, i a vegades semblaven les petjades d'un gos sobre la sorra—, i que les paraules arrellessin i li oferissin una explicació eloqüent del que pensava aleshores se li feia tan difícil com distingir qualsevol indicatiu de solidesa a l'andana entrevista més enllà dels vidres entelats de la finestreta. Quan el tren va reprendre la marxa i va deixar enrere el penúltim poble abans de Girona, Benet va estar-se una estona amb la punta del bolígraf sobre el paper, a la recerca d'una frase tranquil·la que adormís la crispació que el buscava, però no va traçar cap lletra perquè va sucumbir a la idea borrosa que el pensament se li movia en contra seu i que els fils que descabdellava —que l'hàbit havia convertit en vici la virtut de la seva fidelitat a Helena i que res no podia unir tant com una companyia melancòlica com la seva— s'interrompien massa sovint, com si un ritme pugnaç envaís els sotracos del vagó i atorgués alhora una fisonomia inhòspita al paisatge invisible que el tren recorria. Tot d'una va adonar-se que, si no se centrava en els afers que l'atabalaven —indiferent als altres viatgers, havia assajat quin to de veu usaria per mentir els parents—, es devia a una molèstia externa, com si una granellada de dards abatessin el sostre o una plaga d'insectes s'esclafés contra els laterals del vagó: havia co-

mençat a ploure i, com si no dur paraigua fos una nafra d'una vivesa adolorida i només pogués interpretar-ho com el senyal d'un infortuni, es va ensopir mirant les gotes que lliscaven morosament pel vidre després d'impactar-hi amb força, amb rauxes violentes, en algunes ocasions com si complissin una venjança inclement o un ultratge gratuït, com si sol·licitessin un perdó immediat quan el tren va travessar el pont d'una carretera. Pasada l'última estació i encarrilat definitivament cap a Girona, de sobte el va temptar la possibilitat de seguir el viatge dalt del tren fins que l'atzar es pronunciés per ell, o, un cop a lloc, canviar d'andana i emprendre el camí de retorn —se li va posar la pell de gallina—, però quan va veure les primeres llums de la ciutat que se li precipitava al damunt va saber de seguida que li era tan inevitable com els incidents que s'hi desencadenarien. El tren va deixar enrere les hortes i les fileres de xiprers que voltaven les cases, després d'un revolt van aparèixer un seguit de naus industrials i un barri perifèric, i aviat es van anar multiplicant els carrers que lluentejaven sota l'espurneig dels fanals i dels fars dels pocs cotxes que hi circulaven i, mentre la marxa s'alentia i els passatgers s'aixecaven i s'abrigaven, Benet va maleir la contundència de la pluja per no pensar que ja havia arribat al lloc desconegut on hauria de venjar-se del seu destí. Un cop a terra, va estar-se una estona escoltant el retronny sever del xàfec sobre el metall de la marquesina que va acollir-lo i, sense atrafegar-se a pesar del retard que duia sobre l'horari previst, no va afanyar-se a sortir del vestíbul, sinó que es va refugiar al lavabo fins que va sentir que els altaveus anunciaven que ja no hi havia el risc del retorn a Barcelona amb el tren que havia entrat a l'andana quan baixava l'escala. Aleshores encara va voler postergar més el primer pas cap al pis dels oncles i, assegut a la barra del bar —com si fos l'última potestat que li quedava, tot i que també va reconèixer que sense rapidesa i precisió en els seus actes no arribaria gaire lluny—, va prendre's molt a poc a poc el tallat mentre calibrava si seria capaç de simular que fingia, i no va ser fins que va acabar-lo que va admetre que considerava irrefutable la insensatesa de l'engany amb el qual es va persuadir de trucar a Diana. Després, mentre travessava la ciutat en taxi, se li van

acudir les frases ominoses que hauria d'haver deixar enregistrades al contestador automàtic quan va sentir-li la veu enllaunada i, mut i atònit —amb espant—, va penjar el telèfon sense dir res.

Quan va ser a la placeta, davant de l'edifici on vivien els oncles, Benet va descobrir que era vulnerable a la vergonya, però no estava avergonyit perquè estigués espantat, sinó abatut perquè es va saber capaç d'avergonyir-se: va permetre que un estremiment de fred —o de por de la vergonya de trobar-se en aquella conjuntura— li sacsegés l'espatlla, i de seguida va resoldre que havia de comportar-se amb més energia que la pluja que li queia a sobre i resistir sense alterar-se les conseqüències de la seva decisió. Va avançar cap a la fosca del portal, va menystenir el bellugueig de les rajoles esquerdades i l'esclafit de les sabates sobre unes basses invisibles —com si una llengua li murmurés paraules malvades— i, temorós de topar de sobte amb qualsevol porta i que algun veí el culpés per la seva presència allà i a aquella hora de la nit, només va sentir que amb el front xocava contra unes caixes metàl·liques que va identificar com a bústies. Mentre es fregava la zona del cop —no hi havia cap trenc—, va sentir que unes veus s'escridassaven escala amunt, fins que el batzac d'una porta tancada aïradament va concloure la discussió al mateix temps que es va encendre el llum i que el tic-tac dins d'un armariet contrapuntejava el talonejar feroç que anava descendint: Benet va assegurar-se que no es confonia i que el segon primera era el seu destí, i, tot seguit, es va voler plantar de seguida davant la porta per estalviar-se l'encontre amb els passos vertiginosos que s'acostaven, sense saber per què, potser només per sotmetre's a una causa convincent que no el deixés acovardit davant de la buidor que l'aclapararia quan hagués de tocar el timbre. Ningú va afanyar-se a obrir per silenciar el gos que va bordar d'immediat, i no va ser fins que els passos que havien ressonat un instant veloç al replà de dalt van aturar-se, i una dona molt perfumada gairebé va fregar-lo mentre li demanava permís per seguir endavant, que de l'interior van arribar-li unes trompades i uns renecs i va saber-se observat a través de l'espiera. Sense perdre la porta de vista, pendent de la dringadissa d'unes claus que no aconseguien encertar el forat del pany, Benet es va mou-

re cap a la banda contrària prevista per la dona, i es van trobar en una posició idèntica a l'anterior. Van repetir la maniobra un parell de vegades més, però cada temptativa per sincronitzar els moviments va acabar com si Benet pretengués barrar-li el pas a propòsit, i no van compenetrar-se fins que un home vell i robust, subjectant el gos pel llom, va aparèixer al llindar. No era l'oncle, i l'estupor que va paraitzar Benet va permetre que la dona s'esmunyís escala avall, esquivant l'embalum de la motxilla i murmurant unes paraules que es van fondre amb els lla-drucs del gos: també van impedir que Benet entengués què remugava el vell mentre el feia entrar a l'interior, amb un gest de desgrat, quan va adonar-se que s'entreobria la porta del pis de davant. Al rebedor penombrós i estretíssim, mentre tintinejava ventant puntades de peu per evitar que el gos l'afalagués amb festes, va respirar l'olor de resclosit que hi flotava insidiosament i, en el llindar del menjador, entremig del renou, Benet va haver d'esforçar-se per comprendre què li deia el vell amb una veu rabiosa i lenta, incapaç d'acostar-se-li massa perquè, d'improvís, va marejar-se amb l'alè fètid, aspre i dens que va acompanyar cada una de les paraules que van informar-lo de l'absència dels oncles —sense precisar on eren ni si trigarien gaire—, de l'avarria del televisor, i que els cosins ja s'havien retirat a les seves habitacions: no va afirmar que dormissin, però va fer servir un to tan taxatiu que indicava sens dubte la impossibilitat que se saludessin. Aleshores la flaire d'humitat va ser substituïda per una altra que Benet no va reconèixer fins que va admetre que potser només podia descriure-la invocant la sordidesa o la decrepitud i al mateix temps el desordre, a pesar que en la disposició de la taula i les cadires, en el bufet i en el sofà, no hi havia res que ho avalés ni fos fora de lloc, com si el menjador invertís molts d'esforços en rebre'l amb fàstic i les parets —i la pluja que queia finestra enllà contra la façana rònega i desolada de l'edifici de l'altra banda de la placeta— traspuessin una atmosfera rànica que insistia a manifestar el seu desafecte i la poca calidesa en la benvinguda que li tributava. Mentre Benet volia comprendre per què tenia la seguretat que tot l'espai se li desplomava a sobre —mobles inclosos—, el vell va empunyar el

gos pel bescoll i va forcejar-hi fins que va aconseguir arrossegar-lo a la cuina sense que deixés de clavar a terra les potes de darrere, i, quan va quedar tot sol amb la seva aflicció —¿les il·lusions només podien ser fructíferes en la incertesa?—, el va desesperar la burla de percebre, com si l'ociositat el proveís d'un nou sentit esmoladíssim, un perill que el pressionava bruscament des d'un lloc indefinit del menjador, talment com si fos una concentració corpòria de tenebra que el petrifiqués: amb la mirada fixa i cansada en unes ditades sobre la pols del bufet, sense identificar els rostres de la fotografia del costat, Benet no es va moure, com si ja no hi fos o encara hi hagués d'arribar, i el menjador no es va omplir amb accions decidides i precises fins que el vell —just abans havia sentit remor de plats— va sortir de la cuina tancant de pressa la porta, sense immutar-se pels somics del gos, i va disposar sobre la taula el bol de sopa que duia amb una cullera a dins. Benet no va tenir temps de refusar-lo perquè tot d'una, després d'eixugar amb la màniga del jersei les gotes que se li havien vessat, li va manar que el seguís fins a l'habitació dels convidats. Mentre recorrien el passadís, el vell anava xitant amb un dit sobre els llavis, interrompent-se només per xiuxiuejar-li que a la primera porta hi tenien el rebost, que la que venia després era el dormitori dels oncles, i que a la següent hi havia el quarto de bany —el degoteig incontenible de la cisterna s'imposava al so uniforme de la pluja sobre el celobert—. Després va assenyalar-li la sala d'estar, el compàs pausat de la respiració profunda que traspassava la porta immediata pertanyia a la cosina i, davant per davant, des d'on provenia un murmuri que es va trencar en una riulla ofegada, hi dormia el cosí. Més enllà, el pis es convertia en un carreró sense sortida, i al fons s'hi amagava l'habitació dels convidats: el va rebre el reflex del seu cos en el mirall de l'armari que hi havia al costat de la finestra —la cortina no aconseguia cobrir tot l'espai i hi quedava un forat negre per on li va fer l'efecte que la nit s'inventava una altra nit—, però el que semblava dominar l'estretor atapeïda de l'habitació era el marbre de la calaixera pletòricament immensa davant del llit —al damunt hi havia dues tovalloles plegades— i que empetitia encara més la diminuta tauleta que li feia companyia, com si li

haguessin serrat les potes. Tot tenia l'aroma asprosa de l'encofurament —una corredissa al pis de dalt va fer trontollar el sostre i la bombeta sense pantalla, que no aconseguia eliminar les ombres fredes dels racons, va balancejar-se malaltissament—, i quan el vell va dir-li que en aquell lloc hi havia prou silenci per fer-hi totes les piruetes mentals que li calguessin, Benet es va sorprendre que el to de veu del seu assentiment no participés del desconcert que va sentir en adonar-se que ja havia deixat enrere la història de Barcelona i que estava immers de debò en una aventura encara més insòlita. Quan va col·locar la motxilla sobre el llit i va descórrer una cremallera, el vell va entestar-se a retornar de seguida al menjador amb l'excusa que la sopa devia estar entebeint-se massa, i, ni quan sortien de l'habitació ni quan avançaven pel passadís, Benet va poder avisar-lo que no li venia de gust prendre-se-la. Cada intent va ser rebut amb un reclam de silenci —s'enduia el dit enèrgicament als llavis mentre xitava— i, un cop al menjador, tampoc va presentar-se-li l'oportunitat: el vell va lamentar que fos tan tard, va queixar-se de tot el que havia d'endregar a casa seva abans de poder ficar-se al llit, i va acomiadar-se i va marxar del pis tan bon punt va aconseguir que Benet s'entaulés.

De manera que es va trobar allà, sol, assegut a la taula d'un menjador on tot transparentava la immobilitat del fred i, de cop i volta, o més tard, tant li feia, Benet va acabar sentint més fred que no pas malestar o irritació per estar-se allà, espiant la quietud dels mobles que l'envoltaven, sense girar el cap, com si un dolor als músculs del coll l'hi impedís, sense entendre la situació que vivia, sense saber què fer, sense gosar moure's per prudència, atemorit d'obtenir del silenci de les coses algun senyal desfavorable, sense atrevir-se a penes a respirar, amb la mirada i l'oïda en tensió, amb la remor de la pluja com a única companyia per esborrar l'angoixa que li provocava el plor del gos des de la cuina i que ell interpretava com el preàmbul amenaçador d'uns udols lacerants. Encara que fos d'una manera fugaç, el fred ja l'havia acariciat —aleshores li sortia del crani i del clatell, li baixava per les espatlles i els braços i li queia per la punta dels dits—, i l'esgarrifança que el va envair li va donar els ànims

suficients per tastar una primera cullerada de sopa i, a pesar de basquejar-se en sentir la fredor del líquid a la boca —comptava que l'escalfaria una mica per dins—, va repetir el gest sense rumiar-s'ho gens perquè, al cap i a la fi, desitjava sotmetre's al rigor d'un acte precís contra el buit que pretenia xuclar-lo i mantenir alguna mena d'equilibri que el convencés que la seva estada al pis no constituïa una caiguda en cap parany irreparable. Va reprimir l'instint d'apartar el bol i, cullerada rere cullerada, sense aturar-se ni rendir-se, sense alterar-se, sense fastiguejar-se pel rictus de fúria que sentia a la cara cada cop que badava la boca, va estar-se una estona atroç prenent-se la sopa amb el mateix ímpetu que si volgués extingir el no-res fins que va escurar l'última gota. Llavors, després d'uns instants de confusió, Benet va saber que no tenia altre remei que seguir movent-se per evitar la picada o el calfred del desig ardent de fugir d'allà, però enretirar la cadira, aixecar-se i dur el bol a la cuina li representaven abans la feina de suprimir la inseguretat de traçar els primers passos, creure en l'acollença del pis i resignar-se a l'encontre amb el gos, i empès per l'enuig més que per la pressa, va separar-se de la taula amb l'orgull de constatar que havia impedit que la cadira cruixís, va dipositar la cullera dins del bol sense que dringués —com un triomf—, i va confiar que impediria que els passos delatessin que avançava molt a poc a poc cap a la cuina. Mentre amanyagava el gos per calmar-li l'ànsia de festejar-lo i li deia en veu baixa que si es tranquil·litzava encara el podria amanyagar més i més bé —quan no li saltava contra el pit, feia voltes sobre el seu propi cos amb un esverament festiu—, Benet no va saber si primer s'astorava i, després d'una vacil·lació, se sobresaltava, o si primer va ser el sobresalt que va acabar per concretar-se en un astorament: en un primer instant, no va tenir cap dubte sobre l'origen de la pudor negra que va agredir-lo en entrar a la cuina —una glopada d'aire corrupte que va atribuir de seguida al pèl o a la pell del gos—, però a la fetidesa que respirava s'hi afegia un altre element que no sabia inserir en el lloc just, com si la sentor enfosquida que flairava li presentés un record fugitiu que no es deixava caçar tot i l'esforç per convocar-lo. No va ser fins que el gos va concedir-li una treva, assegut

impetuosament davant seu i oferint-li una vegada rere l'altra una pota amb una energia tenaç, que va concentrar-se en el que l'envoltava, en el desordre de plats i coberts i olles i paelles que sobresortien de la pica, i va creure que el focus de la flaire vil que el menyspreava podia habitat allà, dins l'aigua tèrbola on hi flotaven deixalles descompostes de menjar, però també veia impossible que la bossa d'escombraries estripada, amb el contingut escampat des del cubell que hi havia dins l'armari obert de sota la pica fins al jaç del gos, al costat de la taula adossada a la paret, no influís en aquella atmosfera acerba que cada vegada el marejava més —i no era que la pudor inicial s'hagués incrementat, era tan sols que la sentia amb una major vivesa, com si fos un volum amb un gest autònom que comencés a subjectar-li els sentits—. Aleshores el gos va acostar-se a Benet amb prudència i va fregar-se-li a les cames mentre li remenava la cua amorosament, a la recerca d'una moixaina o com si li demanés perdó, va aprofitar que bellugava el cap amunt i avall per fer l'intent de desfer-li els cordons de les sabates amb les dents —com si l'excentricitat fos el gran remei de les situacions desesperades— i, quan va adonar-se que en comptes d'obtenir una carícia i una paraula amable Benet localitzava l'escombra i l'agafava, es va afanyar a refugiar-se en el jaç i, amb les orelles caigudes i la cua entre les cames, va vigilar les evolucions del raspall sobre el terra, com si esperés la imminència d'un cataclisme: quan el raspall xocava contra els baixos dels mobles, l'expectació se li convertia en un estremiment —mentrestant, salivava—, i la malfiança va tenyir-li la mirada quan Benet va deixar d'escombrar i va aturar-se davant de la cosa lluent i difícil de definir que hi havia arran de la nevera. Només quan va ajupir-se i va examinar-la de més a prop va poder creure's el que una mica més que un moment breu i una mica menys que un moment llarg va pensar que no era possible que fos el que semblava que era: tot i que no n'emanava cap efluvi, i que la forma no era aversiva, era innegable que es tractava d'una defecació. Aleshores Benet va retenir l'impuls i no va girar-se cap a la porta, convençut que algú l'espia —el cosí, segurament, o potser tots dos, l'oncle i el cosí—, disposat a riure just en el moment que manifestés la

ganyota de fàstic que reprimia cap a l'article de broma que imitava la proesa d'un excrement. Tot i així, no va recollir-lo amb decisió, tan sols el va pinçar amb dos dits, delicadament, però de seguida es va espantar de la textura flonja que havia tocat i la flaire fugaç —i també vigorosa— de la bafarada que va atacar-lo i que va fer que en cada un dels renecs que va proferir, mentre sacsejava la mà com si s'hagués cremat i el gos pretenia enclotar-se encara més en el fons del jaç, s'hi conjuntessin la ràbia i la repugnància i el dolor per la seva ingenuïtat. No va asserenar-se, però sí que va disminuir la fúria de la reacció quan se li va ocórrer que el soroll podia haver alarmat els cosins i que no es trobava en la conjuntura més idònia per ser descobert. Va afanyar-se a localitzar qualsevol cosa que pogués ajudar-lo, i va convèncer-se que els guants de goma penjats en el respatllet d'una cadira li serien útils un cop s'hagués rentat les mans i hagués eliminat —no sabia com— la mala olor que li colpia l'olfacte amb tanta persistència. El raig de l'aixeta era dèbil, a l'ampolla del sabó de rentavaixelles només hi havia unes escorialles i en sortien més bombolles que no pas líquid, i l'acumulació d'estris que hi havia a la pica li va destorbar l'obstinació de fregar-se a consciència cada mà, però no va detenir-se ni quan l'aigua va vessar —tan sols va apartar-se una mica per no mullar-se—, i va seguir amb determini fins que va resoldre que ja no podia fer res més que eixugar-se-les, amb una intrepidesa que volia amagar el fàstic, en el davantal brut de sutze que penjava del pom d'un armari. Havent acabat, va posar-se els guants dificultosament —eren d'una talla més petita que la seva— i, contenint la respiració mentre mirava el gos per no enfrontar-se cara a cara amb l'excrement, va recollir-lo distanciant-se'n tant com li va ser possible, pensant que no s'hauria d'involucrar d'aquella manera en un assumpte que no l'incumbia, però una vegada el va tenir a la mà encara es va desesperar més: no se li havia acudit posar una altra bossa d'escombraries al cubell i no hi havia cap lloc on llençar-lo. Va alliberar l'alenada retinguda fins llavors, va aspirar fortament amb el cap enlaire —al sostre hi havia una clapa d'humitat—, va amargar-lo la flaire que li va impregnar de nou l'olfacte i, aguantant-se la res-

piració i sentint-se molt ridícul, va obrir i tancar calaixos i armaris sense que enlloc hi aparegués el que buscava: va expirar i va aspirar de nou —de nou, des de la mà el va agredir la ferum—, i va conformar-se amb una bossa de plàstic petita i transparent que va veure entre les deixalles escampades a terra. Va enguantar-se-la en una mà i va agafar el que duia a l'altra, va girar-la i va sacsejar-la per por que el contingut no rellisqués fins al fons i en quedés alguna partícula enganxada a les vores, va lligar-la amb un nus que es va resistir una mica a definir-se, i va llençar-la amb ànsia al cubell tancant d'una puntada de peu la porta de l'armari. Llavors no va voler seguir escombrant, va fixar-se en la marca fosca que havia quedat en el lloc on abans hi havia hagut l'excrement, va renyar el gos amb veu baixa quan es va atrevir a bellugar-se sobre el jaç, va treure's els guants i els hi va llençar a sobre, i va sortir de la cuina agraint que mentrestant no haguessin arribat els oncles.

Una altra vegada al menjador, assegut al sofà, resignant-se a esperar el moment de la benvinguda i les salutacions, Benet va estar mal interpretant un rere l'altre els sorolls successius al carrer i a l'escala perquè cap no li indicava que els oncles arribessin. Va buscar com si ho fes a les palpentes una superfície on fixar plàcidament la mirada, va esforçar-se en va a combatre la fredor llefiscosa i humida que li revenia de tant en tant al centre del pit —com un sospir d'impaciència o de derrota— i, de sobte, després d'un moment de calma absoluta que es va esvaïr de seguida, va notar la presència d'alguna cosa silenciosa i horrible que augmentava de mida i l'angoixava i l'oprimia i li tallava l'alè com si pretengués asfixiar-lo: al fons del forat buit que havia entrevist, se li havia revelat impossible l'execució feliç del seu pla. No podia dir que tot no hagués seguit la línia calculada, no aconseguia localitzar enlloc res que fos un veritable motiu de preocupació —ni l'absència dels oncles, ni la indiferència dels cosins, ni la conducta del vell, ni la incomoditat d'estar sol en un pis desconegut, ni la constància de la pluja—, i les insignificances que no havia previst i que el molestaven no havia de considerar-les com a irresolubles perquè, al cap i a la fi, no assolien ni la categoria d'un entrebanc mínim. No obstant això,

sentia una inquietud inaudible i invisible, una mena de tremolor suau i sense nom que el va impel·lir a la necessitat de sentir-se la veu i, amb un to ordinari, va pronunciar el nom d'Helena, però no va satisfer-lo prou —la buidor era insaciable— i el va anar repetint de la mateixa manera unes quantes vegades més, a poc a poc i de pressa, canviant l'accent de lloc, escandint les síl·labes, amb pauses llargues i amb pauses curtes, col·locant-lo entremig d'uns signes d'interrogació —com si notés la seva presència i volgués confirmar-ho, o com si hagués estat allà i, de sobte, no hi fos i volgués localitzar-la, o com si li demanés una resposta a la pregunta que li havia formulat, com si volgués rescatar-la del silenci trist o obstinat que l'empresonava—, o col·locant-lo entremig d'uns signes d'exclamació o d'admiració que van convertir el nom d'Helena en un crit que va avisar-lo de l'afebliment perillós que l'estava vençant. Quan va callar, va saber que no el voltava el silenci, sinó que una dringadissa metàl·lica, una queixa monòtona com unes veus llunyanes i angelicals, un lament fred i prim, dansava per sobre de la pluja. Tot i que va voler creure que no li calia posar-se a la defensiva, va aixecar-se del sofà, i el neguit que volia estalviar-se el va dur a agafar del bufet la fotografia amb les dues cares, que van mantenir-se distants una altra vegada, sense que ni ell ni ella li revelessin el seu nom —tampoc s'hi va fixar amb gaire atenció—, però això el va fer valorar la possibilitat que els oncles guardessin els àlbums fotogràfics de la família en algun dels armaris de sota. A pesar de les ganes, va témer que si n'obria cap seria quan els oncles arribarien i el descobririen ajupit i escorcollant el moble, i es va limitar a resseguir els títols dels llibres de dins la vitrina, constant que no hi havia res que s'assemblés a un àlbum fotogràfic i que tots estaven relacionats amb l'ornitologia. Just aleshores va atribolar-se amb el carrisqueig d'unes sabatilles al passadís, i només va reconquerir la cadència normal de la respiració quan una porta es va tancar cuidadosament: va seguir al mateix lloc, com si no hagués esdevingut res i, mentre el ritme de la pluja pautava l'espera de la imminència d'alguna cosa, Benet va fer l'esforç de preparar-se paraules amables i de creure's capaç d'imbuir-se d'algun deix d'entusiasme i simpatia. La descàrrega de la cisterna

el va advertir que havia de començar a preparar-se per a l'encontre, no va permetre que el cop suau de la porta li destorbés la postura de concentració adoptada davant dels llibres, i va mentalitzar-se que li convenia no avergonyir-se si havia d'encaixar amb el cosí, o ocultar el fàstic si es tractava de la cosina i havia de petonejar-li les galtes. En un primer instant, no va saber interpretar el desacord entre el que esperava amb enteresa i el que succeïa com un goig, i només va ser després de sentir el tancament d'una altra porta que va entendre, de debò, que els passos s'havien allunyat carrisquejant una altra vegada cap al fons del passadís, com si al menjador no hi hagués llum i ningú s'interessés per saber si ja havia arribat. Quan va voler desfer-se del poder de la incredulitat, li va semblar que el vidre de la finestra vibrava esmoreïdament i que a fora hi havia el motor d'un cotxe al ralenti, i llavors va recelar del que hi va veure, que el taxi que l'havia dut fins allà encara no s'havia mogut de la placeta, aturat com si exhibís una actitud bel·licosa, amb els fars il·luminant les gotes inquietes de la pluja. No desconeixia que havia d'estar atent per a qualsevol eventualitat, que tot podia ser un ardit per fer-lo caure en una trampa, i que l'adversitat es presentava d'improvís amb una forma distinta de la prevista i reorganitzada amb un ímpetu misteriosament més fort, però en aquella ocasió, en comptes d'atabalar-se com si hagués descobert un complot en contra seu, va decidir confiar en la hipòtesi que si el taxista no havia marxat al cap d'un temps tan llarg es devia més a una anomalia que no pas al deure de vigilar-lo, que la fatiga i la tensió acumulades pel tràfec dels últims dies el podien dur a sospitar de tot, que havia de celebrar l'alegria —¿l'alegria?— d'haver arribat allà sa i estalvi, i que l'opció més raonable seria deixar-se endur per la son que de cop i volta va saber que aviat l'abatiria. Aleshores li va semblar una ofensa insuportable que enlloc hi trobés el full de paper solt que buscava per agrair els oncles la seva hospitalitat, per disculpar la descortesia de no esperar-los més per culpa del cansament que duia a sobre, per desitjar-los bona nit, i per afegir-hi que l'endemà ja parlarien, i es va haver de conformar amb la guarda de darrere que va arrancar amb cura del llibre que va treure de la vitrina sense

cap tria prèvia. Va col·locar-lo al centre de la taula, el va fermar dessorat d'un gat de marbre diminut —va adonar-se de la futilitat de les repeticions—, no va ser conscient que el gos continuava a la cuina fins que va tancar el llum i, volent imitar el silenci que imperava al pis, va encaminar-se a poc a poc cap a l'habitació dels convidats. El va sotjar la fosca, com un alè ocult que també avancés a les palpentes en sentit contrari a l'empres per ell, inaudible rere les muralles audibles de la pluja, i li va semblar que sentia un degoteig dins del rebost, en situar-se a l'altura del dormitori dels oncles va deduir que s'equivocava en detectar-hi l'esclat d'una rialla, i va haver de convèncer-se que no el molestava la necessitat d'usar el quarto de bany en esvejar-lo el fil de llum que es filtrava per sota de la porta. Però no va afanyar-se, tan sols va caminar amb més condícia sobre la punta de les sabates, tot i que va haver de reprimir la pressa quan el van sobtar unes ombres dins l'ombra de la sala d'estar. No el van perseguir, ni tan sols es van remoure, i com si es van-tés d'una audàcia, Benet va enorgullir-se d'haver arribat sense cap entrebanc fins al silenci de davant de l'habitació de la cosina, que es trencava amb els roncs que s'escapaven per la porta entreoberta de la del cosí. No li va representar cap obstacle recórrer el tram que li faltava fins a la seva, però a pesar d'obrir i tancar la porta amb precaució va aclaparar-lo el pressentiment que no havia sigut prou sigil·lós. Estava segur de no haver-se confós de lloc —va intuir de seguida que la disposició dels mobles enmig de la fosca tamisada per la claror filtrada cortina endins coincidia amb la que recordava i, a poc a poc, a l'embalum de sobre el llit hi va reconèixer la motxilla—, però tot i així, durant uns instants en els quals va tenir la sensació marejadora que el terra s'encabritava i creixia amb la voluntat de llançar-se-li a sobre, ho va estar tement. Quan va encendre la bombeta, es va caçar en el mirall de l'armari esbossant una ganyota i, després de mirar-s'hi amb desemparament, va desfer l'equipatge, va desar la roba en els calaixos —no va voler creure que potser li hauria calgut agafar unes quantes peces més— i va posar la motxilla sobre la calaixera, però de seguida va treure-la d'allà, va deixar-la a terra i va empènyer-la amb el peu a

sota el llit, i, com si hagués acabat de cometre una imprudència, va ajupir-se de seguida per recuperar-la i dipositar-la de nou al lloc d'abans. De mica en mica, com si la cara cansada que veia de reüll al mirall li fes companyia, va anar cedint a la temptació de relaxar-se mentre se li imposava amb contumàcia que potser encara no en posseïa cap motiu i que la urgència d'anar al quarto de bany s'imposava a la de ficar-se al llit i dormir. La fermesa de la pluja que aleshores queia el va atraure a la finestra —el taxi seguia estacionat a la placeta—, i es va entretenir mirant la tamborinada de les gotes contra el vidre, com si fossin cèl·lules llefiscoses que es reproduïen amb insistència, i que es col·locaven, relliscaven i s'allargassaven sobre la superfície fins que es repel·lien i deixaven una mena de tentacles suspesos en posició de defensa que només desapareixien en el moment de mesclar-se i estendre's a la manera d'una provocació. Llavors va tenir la certesa que no podria aguantar-se més i que li calia anar al quarto de bany si volia permetre's la delícia de ser abraçat per la son. Quan en va tornar, sense que s'hagués produït cap incidència —només el degotim continu de la cisterna, l'angúnia de considerar-se un intrús, i l'avidesa d'afanyar-se a sortir-ne com més aviat millor—, va abaixar la persiana, va despullar-se —no va creure que el seu estat fos el més propici per inventar-se un amagatall fiable pel sobre amb els diners—, va humiliar-lo estrenar el pijama que Diana li havia regalat dies enrere, va esgarriar-lo la fredor humida dels llençols, i va estar una estona intentant acomodar el cap sobre el coixí sense que se li esvanís la impressió que just abans algú l'havia rebregat expressament. De mica en mica, l'ànsia que li neguitejava el confort al clatell i a les cervicals es va anar traslladant als peus: tenia fred, però no va aconseguir mitigar-lo ni posant-se els mitjons i, quan ja no era fred el que sentia sinó dolor, va comprendre que dormir li seria molt difícil: va creure que en els dits encara hi habitaven residus de l'excrement del gos i que la flaire li envaïa les mans i se li enfilava braços amunt fins a agredir-li l'olfacte, va recórrer mentalment l'espai de l'habitació a la recerca del lloc més idoni per amagar-hi el sobre amb els diners, va considerar la possibilitat d'encendre el llum i calmar-se amb la lectura del quadern de

poemes per tenir Helena més a prop, va voler submergir-se en l'anàlisi de les últimes discrepàncies amb Diana, però no podia interrompre el pas d'alguns fragments de la història que protagonitzava d'ençà que havia arribat al pis dels oncles. Va voler creure assolible l'anhel de dormir que el turmentava, i que en algun forat de la nit la son el venceria, i llavors, per tranquil·litzar-se més, va recordar el contingut del sobre deixat a la taula de la cuina de la casa de Diana, el full de paper on hi havia estampat amb despit una taca negra.